

Opdrachtbeschrijving

Versie

21 mei 2024

Doel

Het initiëren en versnellen van klimaatbestendige en groene inrichting van (sociale) huurwoningen en hun omgeving die bijdragen aan leefbaarheid, gezondheid en sociale cohesie in de wijk.

Denk voor dit doel aan het vermijden van hittestress in de zomer en het voorkomen van wateroverlast bij hoosbuien. Gemeenten en woningcorporaties gaan samen op zoek naar oplossingen voor de te bereiken doelen en kansrijke raakvlakken om samen de versnelling in gang te zetten.

We verkennen de optimale beleidsmix van communicatie, stimulering, financiële instrumenten en regelgeving. Dit doen we zowel vanuit het perspectief vanuit de woningcorporatie als vanuit het perspectief van de (mede-)overheid.

We formuleren aanbevelingen om op te nemen in prestatieafspraken en/of duurzaamheidsconvenanten tussen gemeenten en woningcorporaties.

Afbakening en deelvragen

In kaart brengen wat er speelt, wie daarbij betrokken zijn en welke effectieve maatregelen gemeenten en woningcorporaties samen kunnen nemen om klimaatadaptatie op privaat terrein mogelijk te maken en te stimuleren. De werkgroep is bedoeld voor overheden en hun woningcorporaties. Periodiek organiseren we bredere bijeenkomsten om inspiratie en input van buiten op te halen. We nodigen dan ook andere deelnemers uit, waaronder de Groene Huisvesters, Stichting Steenbreek, Financiële sector, Samen Klimaatbestendig, KANS netwerk.

Vragen:

- Deelvraag 1: Hoe kun je als decentrale overheid samenwerken met woningcorporaties en hun huurders om hun gebouwen en terreinen natuurinclusief en klimaatbestendig in te richten? Hoe formuleren we een gedeeld beeld over het te bereiken eindresultaat en welke oplossingsrichtingen zijn daarbij voor alle partijen acceptabel en realistisch. Hoe benut, versterk en borg je daarbij waar nodig de samenhang met andere duurzaamheidstransities, zoals energietransitie en circulaire economie
- Deelvraag 2: Hoe zet je daarvoor de best passende beleidsmix in van participatie, communicatie, financiële prikkels en borging via regelgeving?
- Deelvraag 3: Hoe / in hoeverre kunnen gemeente en woningcorporatie verantwoordelijkheden delen over inrichting en beheer van de private ruimte en de 'grensgebieden' tussen publiek en privaat met het oog op kerntaken/bevoegdheden van gemeente en woningbouwcorporatie? Wie gaat waarover en welke afspraken kun je daarover maken?

Beoogd resultaat

Een stappenplan (beleidsmixer) voor overheden en woningcorporaties om individueel en/of gezamenlijk in te kunnen zetten om te komen tot een klimaatadaptieve en biodiverse leefomgeving. Inclusief voorbeelden en inzicht in waar de urgentie en bewustwording zit om zelf aan de slag te gaan, hoe klimaatadaptatie te koppelen aan landelijke ontwikkelingen en opgaven (energietransitie, circulair, maatlat, stresstesten, regionale/lokale adaptatie strategieën en uitvoeringsprogramma's). Met andere woorden, welke beleidsmix (participatie, communicatie, stimulering en regelgeving) is het meest geschikt?

Ook kijken we naar hoe kunnen gemeenten en woningcorporaties verantwoordelijkheden delen met het oog op hun (wettelijke) kerntaken. De beoogde 'beleidsmix woningcorporaties en huurders' bevat ook handvatten voor woningcorporaties om dezelfde beleidsmix toe te passen richting hun huurders voor het bereiken van de gezamenlijke doelstelling. We maken onderscheid tussen de 4 klimaatthema's: wateroverlast, overstroming, hitte en droogte.

Binnen het Adaptatie Atelier werken we voor het komen tot een beleidsmix van overheden (communiceren, financiële prikkels en verplichten) met vier stappen. Ons voorstel is om deze stappen uit de zogenaamde beleidsmixer te volgen om tot een best passende mix van publiek-private instrumenten te komen.



Figuur: De vier stappen uit de *beleidsmixer*, routewijzer om klimaatadaptatie te stimuleren op privaat terrein, Alliantie Financiële Prikkels, 2021 / *Adaptatie Atelier*.

Activiteiten werkgroep

1. **In kaart brengen** bestaande tools en handvatten, participatie, communicatie, financiële prikkels / arrangementen en wet- en regelgeving in relatie tot woningcorporaties en bundelen in een Levend leerdocument – met **voorbeelden, tools en lessen uit de praktijk** (jan-juni 2024);
2. **Organiseren bijeenkomsten voor gemeenten en woningcorporaties** - *Beleidsmixer* als kapstok voor **stappenplan** met interactieve workshops (online en fysiek) in 2024 en in 2025 en volgende stappen uit de *beleidsmixer*:
 1. **Doelen en opgaven [13 mei 2024]**
Op basis van een heldere klimaatrisico analyse kijk je gezamenlijk naar de klimaatadaptatiedoelen die je effectief wilt bereiken, de samenhang van met andere doelen en risico's en bepaal je te betrekken stakeholders inclusief het gewenste participatieniveau van huurders.
 2. **Maatregelen en stakeholders [17 september en 19 november 2024]**
Duid de gewenste fysieke maatregelen en de belangrijkste stakeholders inclusief de financiële sector. Maak daartoe een stakeholdersanalyse. Bepaal op basis van je doelen in welk type gebied/wijk/woonblok welke fysieke maatregelen nodig zijn. Is dit kosteneffectief op publiek en/of op privaat terrein op te lossen? En kun je de maatregelen laten meekoppelen met andere opgaven (co-benefits voor gezondheid, sociale cohesie en versterken leefbaarheid).
 3. **Instrumentenmix [januari – mei 2025]**
Bepaal je meest kansrijke instrumentenmix om publiek-private financiering van klimaatadaptatie gezamenlijk te verkennen. Verken het draagvlak en werk een concreet basisplan uit. Bepaal daarin wat de meest effectieve mix is tussen communicatie, financiële stimulering en regelgeving om stakeholders te stimuleren. We kijken naar kansrijke stapeling van financiële instrumenten en we formuleren aanbevelingen om op te nemen in prestatieafspraken/duurzaamheidsconvenanten tussen gemeenten en woningcorporaties.
 4. **Financiële instrumenten [september – oktober 2025]**
Werk de financiële instrumenten verder uit en bepaal welke besluitvormingsprocessen daarbij horen. Er zijn financiële prikkels die decentrale overheden kunnen inrichten en er zijn prikkels vanuit de Rijksoverheid ontwikkeld. Ze staan met voorbeelden uitgewerkt bij elkaar in de inventarisatie '*Financiële prikkels voor klimaatadaptatie*'. Formuleer tot slot concrete aanbevelingen om op te nemen in prestatieafspraken/duurzaamheidsconvenanten tussen gemeenten en woningcorporaties.
3. **Lotgenotengesprek** - gemeenten en woningcorporaties met elkaar in gesprek over concrete onderwerpen en thema's zoals praktische aanpak, uitwisselen projecten, wet- en regelgeving, prestatieafspraken, hoe kom je met elkaar verder en wat heb je van elkaar nodig. En ook in relatie tot waterschappen, provincies en andere actoren. Wissel ervaringen, succesverhalen en missers uit om te begrijpen waarom zaken juist wel en niet werken (2024-2025)
4. **Toetsen** *beleidsmixer* woningcorporaties (okt – nov 2025), en definitieve versie maken (november 2025).